

Данас на Позорју

10.00–18.00 часова / Културни центар Новог Сада

16. међународни симпозијум позоришних критичара и театролога

Колектив на делу: исцртавање колективитета у савременом театру

Организатори: Стеријино позорје Нови Сад и Међународна асоцијација позоришних критичара / International Association of Theatre Critics (IATC)

Председавајуће: Дијана Дамијан Мартин и Бојана Јанковић (Лондон, Велика Британија)

11.00 часова / Такмичарска селекција

Округли сто: Кеплер 452-Б

17.30 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“

Дани књиџе

„Сцена“, часопис за позоришну уметност, бр. 1 и 2/2018.

Говоре: Милош Латинковић, Марина Миљивојевић Мађарев,

Александар Милосављевић

Кембриџов увод у позоришну режију

(Универзитет уметности у Београду, Факултет драмских уметности, Факултет педагошких наука у Јагодини Универзитета у Крагујевцу, Студио Лабораторија извођачких уметности и Битеф театар Београд)

Говоре: Илеана Чутура, Милош Латинковић

19.00 часова / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“

Такмичарска селекција

Бранислав Нушић

ОЖАЛОШЋЕНА ПОРОДИЦА

Театар „Фјодор Волков“ Јарослав (Руска Федерација)

Режија: МИЛАН НЕШКОВИЋ

Драматургија: МАЈА ТОДОРОВИЋ

Сценографија: ВЕСНА ПОПОВИЋ

Костимографија: БИЉАНА ГРГУР

Композиторка: ИРЕНА ПОПОВИЋ

Кореографија: ИРИНА ЉАХОВСКАЈА

Дизајн светла: ДМИТРИЈ ЗИМЕНКО

Улоге

Агатон Арсић: **НИКОЛАЈ ЗУБОРЕНКО**

Симка, Агатонова жена: **ТАТЈАНА МАЉКОВА**

Танасије Димитријевић: **АНДРЕЈ ЗУБКОВ**

Вида, Танасијева жена: **ИРИНА СИДОРОВА**

Прока Пурић: **НИКОЛАЈ КУДИМОВ**

Гина, Прокина жена: **АНА ТКАЧОВА**

Сарка, удовица: **НАТАЛИЈА АСАНКИНА**

Трифун Спасић: **СЕМЈОН ИВАНОВ**

Мића Станимировић: **МАКСИМ ПОДЗИН**

Доктор Петровић, адвокат: **СЕРГЕЈ КАРПОВ**

Даница: **ТАТЈАНА КОРОВИНА**

Станислав Илић: **НИКОЛАЈ ЛАВРОВ**

Дете: **АЉОНА ТЕРТОВА**

Глас Мате Тодоровића: **ВАЛЕРИЈ КИРИЛОВ**

Представа траје 2 сата и 20 минута (са паузом)

21.30 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“
Међународна селекција „Кругови“

Кристиан Новак

ЧРНА МАТИ ЗЕМЛА

Загребачко казалиште младих (Хрватска)

Режија: ДОРА РУЖДЈАК ПОДОЛСКИ

Аутор драматизације и драматург: ТОМИСЛАВ ЗАЈЕЦ

Сценографија: СТЕФАНО КАТУНАР

Костимографија: ДОРИС КРИСТИЋ

Сценски покрет: ПЕТРА ХРАШЋАНЕЦ

Композитор: СТАНКО КОВАЧИЋ

Дизајн светла: АЛЕКСАНДАР ЧАВЛЕК

Језичка саветница: ИНЕС ЦАРОВИЋ

Корепетитор: МИЛОРАД СТРАНИЋ

Дизајн маски: СЛАВКО ВИДОВИЋ

Аутор цртежа: ТИТ МЕДВЕШЕК

Улоге

Матија: **АДРИАН ПЕЗДИРЦ**

Фрањо: **ДАДО ЋОСИЋ**

Мајка: **ДОРИС ШАРИЋ КУКУЉИЦА**

Бака: **УРША РАУКАР**

Др Михољек Лазанин; Хешто: **ПЈЕР МЕНИЧАНИН**

Др Перковић; Пујто: **МИЛИЦА МАНОЈЛОВИЋ**

Ива: **НАТАША ДОРЧИЋ**

Дина: **МИА БИОНДИЋ**

Тета; Лидија; Терезика Кунчец: **ДОРА ПОЛИЋ ВИТЕЗ**

Дејанова мајка; Учитељица: **СУЗАНА НИКОЛИЋ**

Сузана; Милица: **БАРБАРА ПРПИЋ**

Силвија; Фрањина мајка: **НАДЕЖДА ПЕРИШИЋ РАДОВИЋ**

Звонко Демократија; Свећеник: **ДАМИР ШАБАН**

Младен Хорват: **ДАНИЈЕЛ ЉУБОЈА**

Фрањин отац; Дејанов отац; Шогор; Станкец; Имбро Перчић: **ЗОРАН ЧУБРИЛО**

Дејан; Здравко Теноди: **ЈАСМИН ТЕЛАЛОВИЋ**

Крунек; Марио Брезовец: **МАТЕО ВИДЕК**

Глазбеник: **СТАНКО КОВАЧИЋ**

Мали Матија: **НИКОЛА ЉУТИЋ/ЛЕОН БУЈАНОВИЋ**

Представа траје 2 сати и 25 минута, без паузе

Такмичарска селекција ОЖАЛОШЋЕНА ПОРОДИЦА

Извештај селектора

**Такмичарска селекција
ОЖАЛОШЋЕНА ПОРОДИЦА, писац Бранислав Нушић, режија Милан Нешковић, Театар „Фјодор Волков“ Јарослав (Русија)**

Прилика да се сусретнемо са туђим погледом на нашу драмску традицију пружила се одличним и маштовитим упризорењем Нушићеве *Ожалошћене породице* у режији Милана Нешковића у далеком Волковском театру у Русији. Полетно и духовито изведена класична Нушићева комедија, оставља утисак нечега што је и публици у страној средини блиско и препознатљиво, а за њихове драмске уметнике изазовно и инспиративно. Овакво тумачење наше драмске баштине било је и најваљаније постављање нашег драмског великана у протеклој сезони, коју није одликовало уобичајено често посезање за Нушићем и Стеријом, као ни другим старијим ауторима на нашим позоришним сценама.

Бошко Милин

Екс либрис

ПРОКА: Тако ти је то, моје Агатоне! Данас јесмо, сутра нисмо.

ВИДА: Шта ћеш; такав је закон божји, пријатељ-Проко, па не бива друкче!

ПРОКА: Не бива, боме!

АГАТОН: Ама закон, знам ја да је то закон, али бар има некога реда у том закону. Зар је баш он био на реду?

ТАНАСИЈЕ: Одиста, такав човек.

АГАТОН: Такви се људи не рађају двапут.

ТАНАСИЈЕ: Поштен, честит...

АГАТОН: Није то само поштен и честит, него човек са оволиким срцем; добротвор, једном речи добротвор.

СИМКА: Кога све он није помогао?

ПРОКА: Није било сиромаша коме није пружио руку.

ГИНА: Помогло, боме, и лево и десно.

ТАНАСИЈЕ: Штета одиста, такав човек!

АГАТОН: И какво је то поштење било!

ТАНАСИЈЕ: Никома тај није зајео, никома отео!

ПРОКА: Море, како зајео и отео; давао је.

ВИДА: Давао је, боме, и капом и шаком.

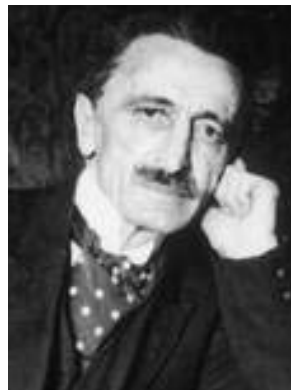
МИЋА: Можете мислити какав је то губитак за нашу породицу.

АГАТОН: Губитак, него!

САРКА (*Гини која се зайлакала*): Доста, бога ти, пријатине, са тим твојим плачем. 'Ајде тамо на парастосу што си плакала, било је света, па је и ред да неко у име фамилије плаче; али зашто овде, кад смо сви своји.

(Бранислав Нушић, *Ожалошћена породица*, први чин, I, Породица)

Писац

Бранислав Нушић
(Београд, 1864–1938)

Нушић је рођен у Београду као Алкибијад Нуша у цинцарској породици Ђорђа и Љубице Нуше. Његов отац био је угледни трговац житом али је убрзо после Нушићевог рођења изгубио богатство. Породица се преселила у Смедерево, где је Нушић провео своје детињство и похађао основну школу и прве две године гимназије. Преселио се у Београд, где је матурирао. Кад је напунио 18 година, законски је променио своје име у Бранислав Нушић. Дипломирао је на Правном факултету у Београду 1884. Током студија провео је годину дана у Грацу. Његов даљи живот пун је наглих обрта: године 1885. налази се на служењу војног рока и учествује у Српско-бугарском рату. Због сатиричне песме "Два раба" за тадашње опозиционо гласило *Дневни лист* осуђен је на две године робије. Касније је службовао у конзулатима Краљевине Србије, а оснивао и водио позоришне куће у Београду, Новом Саду, Скопљу и Сарајеву. У младости се више бавио новинарством, покретао и уређивао више листова и часописа. Добио звање академика Краљевске академије наука 1933. Његово дела већином припадају периоду реализма, али се у драмском стваралаштву надовезује на Косту Трифковића и Јована Стерију Поповића. Писао грађанске драме и салонске комедије (*Тако је морало бити*, *Пучина*, *Обичан човек*, *Прва њарница*), а највећи успех постигао комедијама о грађанском друштву Србије на крају XIX и почетком XX века. На хумористичан и сатиричан начин бавио се темама власти, наличјем парламентаризма, примитивним бирократизмом: *Народни посланик*, *Сумњиво лице*, *Проекција*, *Госпођа министарка*, *Ожалошћена породица*, *Покојник*, *Власи* (недовршена). Писао је и бајколике драме *Љиљан* и *Оморика*, *Вечности*, *Жена без срца*. Као прозаиста, оставио је низ приповедака у збиркама *Приповејке једног кайлара*, *Листићи*, *Рамзанске вечери*, фељтоне у три књиге *Бен Акиба*, аутобиографска и мемоарска дела *Девејстийейнаесџа* о повлачењу српске војске и народа у Грчку преко Албаније, путописе са Косова, духовиту *Ауџобиографију*. Псеудоним Бен Акиба.

Редитељ

Милан Нешковић

Рођен је 1985. у Ваљеву. Завршио је позоришну режију на Факултету драмских уметности Београд, у класи професора Николе Јевтића и Алисе Стојановић. Његове представе учествовале су на фестивалима у региону и иностранству и освојиле педесет и више награда. На 62. Стеријиним позорју (2017) у Такмичарској селекцији учествовао је са две режије: *Маестро* (Народно позориште Сомбор) и *Ружа, увела* (Позориште „Бора Станковић“ Врање).

Добитник је бијеналне награде „Љубомир Муци Драшкић“ (2015), која се додељује најбољем редитељу у београдским позориштима по оцени колега глумца, што овом признању даје посебан значај.

Поред позоришта бави се и педагошким радом. Најмлађи је предавач глуме на Академији уметности у Београду. На 62. Стеријиним позорју (2017) у Такмичарској селекцији дебитовао је са две режије: *Маестро* (Народно позориште Сомбор) и *Ружа, увела* (Позориште „Бора Станковић“ Врање), а вечерас гледамо *Ожалошћену њородицу* руског позоришта „Фјодор Волков“, његову другу режију на овогодишњем фестивалу, након изведене *Швајцарске* Народног позоришта Републике Српске Бања Лука, која је била на програму прве фестивалске вечери.

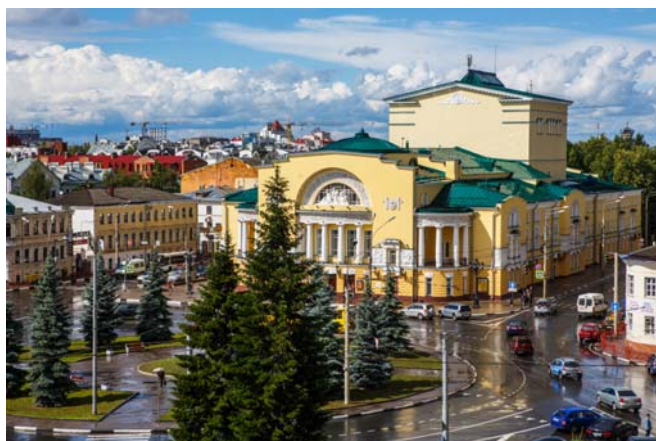

Позориште

Руско државно академско драмско позориште „Фјодор Волков“ у Јарославу

Прво руско професионално позориште основано 1750. године. Позориште је названо по свом оснивачу Фјодору Волкову, сину трговца, редитељу, глумцу, сценографу и пословном човеку који је извео своје позориште на професионални ниво и био позван у Петроград да развија позоришни занат.

У 19. веку јарославско позориште било је познато не само као најстарије већ и као једно од најбољих. На његовој сцени наступали су Шчепкин, Стрепетова, Москвин, Качалов, Савина, Станиславски... Током два и по века позориште је променило неколико локација, а у садашњој згради налази се од 1911. Реконструкција првог руског позоришта 1909–1911. постала је

својеврсни догађај. На архитектонском конкурс победно је пројекат Николаја Спирина. Зграда је изграђена у стилу неокласицизма и позната је по раскошним, скоро дворским ентеријерима. То је једна од архитектонских доминанти Јарослава.

Тренутно је Театар „Волков“ једино драмско позориште ван Москве и Петрограда које ужива статус федералног позоришта са директором Јуријем Итином и уметничким директором Јевгенијем Марчелијем на челу. На репертоару овог театра налазе се имена водећих руских и европских редитеља. Позориште је стални учесник међународних фестивала и такмичења, добитник је мноштва престижних награда, укључујући четири националне награде „Златна маска“ и Награде „Станиславски“ за развој сценске уметности и позоришног заната у Русији.

Сваке године позориште организује две манифестације – Међународни Волков фестивал са слоганом „Руска драматургија на језицима света“, који се налази на списку пет највећих позоришних догађаја у целој земљи и омладински фестивал „Будућност позоришне Русије“. Позориште располаже са три сцене.

Из медија

За наредну премијеру на сцени првог руског позоришта одабрана је комедија српског писца Бранислава Нушића. Њену режију потписује такође српски редитељ Милан Нешковић.

Причу из тридесетих година прошлог века Нешковић је пренео у наше доба. Ликови приче су чланови породице који су недавно изгубили рођака и једва чекају да добију наследство. И зато се свако од њих труди да што гласније, што тужније плаче, јер баш он је највише уважавао покојника.

Они нису најпривлачније особе. Али нису зликовци, нити подлаци. Обични су људи, нису ни шкрти, нити невини, само су се нашли на корак од великог новца који само што им не падна с неба. Како би се у тој прилици понео свако од нас? То је баш оно питање које редитељ поставља гледаоцима.

У представи ће се чути музика српског бенда The No Smoking Orchestra, чији је лидер славни редитељ Емир Кустурица.

Наталија Хлапова (*Комсомолска џравга*, 12. 12. 2017)

У црном-црном граду, у црном-црном позоришту, спрема се црна комедија. Црна комедија има своја правила. Прва сцена је сахрана, али након неколико озбиљних секунди претвара се у фарсу. Рођаци једва довлаче ковчег до гроба у који он не стаје, али „ожалошћена фамилија“ одмах се сналази. У црној комедији чак су и ковчези потрошна роба, пошто се у свакој представи секу тестером. Иза сцене се чува десетак резервних.

Црни хумор – састоји се од ироније с додатком цинизма, чији се комични ефекат постиже исмевањем смрти, порока и других мрачних тема, као и начинима на које се „ожалошћена породица“ бори за право да влада скупом кућом.

– У овој кући свако покушава да пусти корење, да докаже да је он главни. Ту сам, људи, нема важнијег од мене. У томе има и својеврсне љубави, каже глумца Театра „Волков“ Максим Подзин.

Сви рођаци приказани су различито: њихови карактери, друштвени положај, однос према животу. О некоме сазнајемо дословно све, али, на пример, дете, које тумачи Аљона Тертова не говори, нити има име. Основна боја сценографије је у складу са жанром – црна. Нема много декора, али по мишљењу српског ауторског тима то није ни најважније у комаду.

– Ово је комедија о моралу и људској похлепи. Гледалац може сам да замисли одговарајућу поставку након сагледавања сцена из представе, каже сценограф Весна Поповић.

Уз минимални декор, светло постаје одређујућа компонента креирања визуелног простора представе. Оно наглашава, сенчи, продубљује и ствара расположење.

– Јединствени стил ове представе је црна комедија, коју смо се потрудили да осветлимо црном бојом, објашњава Дмитриј Зименко, дизајнер светла.

(*Први јарославски канал*, 14. 12. 2017)

Међународна селекција „Кругови“ ЧРНА МАТИ ЗЕМЛА

Писац

Кристиан Новак

Рођен у Баден-Бадену (Немачка), 1979. Хрватски књижевник и језикословац, професор на Филозофском факултету у Ријеци. Двоструки добитник награде Т-портала за роман године (2014. и 2017), књижевне награде „Ксавер Шандор Ђалски“ и Награде Фран Галовић.

Потиче из међимурске породице која је радила у Немачкој. Правни факултет у Загребу уписује 1997, но напушта га ради студија хуманистичког подручја. Идуће године уписује германистику и кроатистику на Филозофском факултету у Загребу. Током студија почиње рад на свом првом роману о међимурским студентима у Загребу, који је под насловом *Објешени* објављен 2005. у Чаковцу. Дипломирао је 2005. и почео да ради на Одсеку за германистику. Докторирао је 2011. на Филозофском факултету у Загребу. На Филозофски факултет у Ријеци прелази 2012.

Пажњу критике привукао је другим романом *Чрна мати земла* (2013), који је преведен на више страних језика. Главна радња прати младог загребачког писца међимурских корена. У оба романа укомпоновао је међимурску кајкавицу. Новаков трећи роман *Циџанин, али најљепши* (2016) освојио је књижевну награду „Ксавер Шандор Ђалски“ као најбоље прозно остварење. Реч је о роману широког замаха, с окосницом у локалном становништву и Ромима у Међимурју, али и знатно ширим спектром друштвених појава, биографија и културних кругова којима се бави. Има елементе криминалистичког жанра.

Аутор је социолингвистичке студије *Вишејезичност и колективни идентитети Илираца* (2012). Његова младалачка поезија уврштена је у *Антологију међимурске младе лирике* (2011).

Екс либрис

Др ПЕРКОВИЋ: Од укупно осам жртава суицида, петиорица су били одрасли мушкарци: Маријо Брезовец, Здравко Теноди, Младен Крајчић, Имбро Перчић, Звонко Хорват, двије жене, Милица Хорват и Терезија Кунчец, те један дјечак, Фрањо Кланц

Др МИХОЉЕК-ЛАЗАНИН: Шест је самоубојстава извршено вјешањем, једно утапањем те једно резањем вена на подлактици.

Др. ПЕРКОВИЋ: До свибња 2011. испитано је 108 становника села, од којих је само петеро изјавило да изванредни догађај није оставио никакав дојам на њих. Осталих 103. насумце је спомињало идуће манифестације:

заједнички страх

Др МИХОЉЕК – ЛАЗАНИН: Колегице, имамо слајд-

Др ПЕРКОВИЋ:

а) заједнички страх

б) колективну параноју

ц) збуњеност

д) чудно понашање многих становника села

Чак осамдесет и шестеро испитаника спомиње предоцбу према којој је свих осам самоубојстава на тајанствен начин узроковао извјесни М. Д, тада седмогодишњи дјечак.

(Кристиан Новак, *Чрна мајџи земла*)

Редитељка

**Дора Руждјак
Подолски**

Рођена 1971. у Загребу, где је завршила Школу за ритмику и плес и Класичну гимназију. Студирала је латински и грчки језик на загребачком Филозофском факултету, а 1997. дипломирала позоришну режију и радиофонију на Академији драмске умјетности у Загребу.

До сада је режирала више од седамдесет наслова у Хрватском народном казалишту у Загребу, Сплиту, Осиеку и Ријеци, на Дубровачким љетним играма, у Загребачком казалишту младих, Градском казалишту „Комедија“, „Гавели“, „Трешњи“ и бројним другим позориштима широм Хрватске. Оперу *Никола Шубић Зрињски* у Missisauga опери у Торонту, поставља 2002, мјузикл *Чикаго* у Ст. Петербургу 2007, а као редитељка

гостује и у Босни и Херцеговини, Црној Гори и Словенији. Режирала је и бројне манифестације, међу којима и свечаност уласка Републике Хрватске у Европску унију, 1. јула 2013.

Ауторка је збирке песама *Шећач*, за коју је награђена наградом *Горан* за младе песнике. Вишеструко награђивана за режију: *Чикаго* (2004), *Љејоџица и звијер* (2008), *Madame Buffault* Б. Папандопула (2015), *Чрна мајџи земла* – на Гавелиним вечерима (2017). Представе *Чикаго*, *Љејоџица и звијер*, *Кабаре* и *Чрна мајџи земла* награђене су Наградом хрватског глумишта за најбољу представу у целини. С редитељем Сашом Божићем написала је текст *Rent a friend*, који је награђен ASSITEJ-евом наградом (2012). Предаје глуму на Музичкој академији и Академији драмске умјетности у Загребу. Од 2009. до 2012. била је директорка драмског програма Дубровачких љетних игара, а од августа 2017. је управница ове манифестације.

Критика

Бриљантна представа која ће многе расплакати и замислити

Главно питање које се појавило у казалишним круговима уочи праизведбе представе *Чрна мајџи земла* било је како ће Томислав Зајец драматизирати тај Новаков хит роман нимало једноставне структуре и хоће ли редатељица Дора Руждјак Подолски успјети похватити све конце у тој причи о дјечаку, његовој страшној тајни и осјећају кривње те о релативно непознатој регији на сјеверу наше земље, о којој знамо то да је богат крај и да у њој ХДЗ никада није добио изборе. Бојазан је била излишна. Избор и театрализација књижевне грађе зналачки су направљени, с нагласцима на оним ситуацијама које најбоље илустрирају карактере и проблеме. Посебно се може похвалити стапање временских раздобља, дакле прошлости и садашњости, те загребачких и маломјештанских ситуација у цјелину.

Представа почиње у документарном стилу, кад знаственици износе податке истраживања о неразјашњених осам самоубојстава (пет мушкараца, двије жене и деветогодишње дијете) у малом међимурском неименованом мјесту. Тај податак одмах упућује на приказ друштвене патологије и трагедије колективних размјера, а кад се фокус усмјери на свађу главног јунака Матије Доленчеца и његове дјевојке, постајемо свјесни тога да је та патологија кулиса њихове, односно његове особне патологије.

У представи су на једнако дојмљив начин упризорене три разине – интимистичка, друштвена и политичка – које се стално прожимају и на крају стапају у цјелину. Свака од те три разине изнимно је увјерљива и предгледатеља износи цијело богатство слика, емоција и питања. Прва разина износи интимну причу главног јунака Матије Доленчеца, писца у списатељској и интимној блокади који је дубоко потиснуо своју прошлост и лаже својој дјевојци те се враћа у дјетињство,

проведено на том „отоку“ на сјеверу Хрватске, како би пронашао идентитет и могао кренути напријед. Друга разина доноси аутентичан и вјеран приказ руралне атмосфере и живота Међимурја, а у којој се мијешају збиљско и надреално, славенски митови и легенде, свакодневница и демони, измишљени и стварни, што редатељица Дора Руждјак Подолски осликава поетичним и маштовитим сликама, реминисценцијама на прошлост, међимурским мелосом и суигром глумаца који на течном међимурском дијалекту оживљују крај поред Муре.

На трећој разини показују се индивидуалне и колективне трауме настале од Титовог раздобља све до времена транзиције у деведесетима у Хрватској те се тиме исписује друштвена патологија тога краја, углавном потиснута и намјерно гурана под тепих. Такођер, суптилно су назначене политичке мијене у тој регији (Тито – комунизам, Туђман – ХДЗ), а тиме и у цијелој земљи. Посебно потресно дјелују сцене у којима се наговјештава будући чин педофилије, као и слика гњусног чина, које отварају питања о ономе што се догађа, а о чему се шути, затим редање података о броју необјашњивих суицида у Међимурју, који по дефиницији указују на друштвену трулеж, а отварају се и питања о алкохолизму, насиљу у обитељи, образовном саставу, утјецају политике на наш свакодневни живот итд.

Нина Ожеговић (*Т-џорнал*, 3. 4. 2017)

Гледао сам *Чрну мајџи земљу* и изашао у сузама

Не сјећам се кад сам посљедњих година са сузама у очима и препун емоција излазио из казалишне дворане послје неке премијере. То ми се управо догодило на *Чрној мајџи земл* Кристиана Новака у истину прворазредној драматизацији Томислава Зајца (какову већ дуго нисмо видјели у казалишту) и бриљантној режији Доре Руждјак Подолски, са сјајним, уиграним, најкохерентнијим глумачким ансамблом ЗКМ-а, предвођеним неодољивим Адрианом Пездирцом и Дадом Ћосићем. За мене је то казалишни догађај сезоне (баш као што је лани то био *Hinkemann*). Чисто сумњам да ће се иједан комад до краја текуће сезоне успјети приближити овој представи зачудне сценске енергије, ликовности и емотивности.

Имам осјећај да је тако представу доживјела и премијерна публика која је, на ногама, десетак минута топло и искрено аплаudirала, а онда неколико пута позивала ансамбл да поновно изађе на сцену.

(...) На сцени су Адриан Пездирц као главни јунак, писац Матија Доленец и Миа Биондић, као његова дјевојка Дина, љубавни пар који се растаје, а ипак остаје заједно, а њихова веза кулминира финалним, дивним међимурским сонгом у њезиној интерпретацији, на који не можете остати хладни, ако у себи носите и зрнце пригушених емоција. Пездирц, тај високи, мршави тип магичне снаге и сценске енергије, за мене је понајбољи млади хрватски глумац. У њега сам се заљубио још у *Чаробном бријежу*. Има све предиспо-

зиције да направи уистину велику каријеру, попут, рецимо, Шербеџине. Чаробна је и Миа Биондић као дјевојка Дина, посебна глумица такођер јединствене сценске појавности. Фантастична су рјешења сценографа Стефана Катунара, још увијек младог ријечког кипара и сценографа с бројним успјелим казалишним

референцама посљедњих година, који с минималним средствима показује данашњи простор дневне собе обитељи главног јунака те симболичне елементе села у којима се одвија ретро радња тијekom транзиције у Међимурју: куће, шаша, окућнице с кокошима, ријеке Муре, ногометног стадиона, школе...

Борис Хомовец (*Телеграм*, 2. 4. 2017)

Грбови као поштанске постаје и игралишта

Важно је истакнути да је уз читав тај немали изазов дубоке дјечје самоће и рањености *Чрне мајџи земље* пристала комплетна глумачка екипа Загребачког казалишта младих, поклонивши му своје специфично казалишно суауторство, под чиме посебно мислим на радикалну спремност на игру. И баш та спремност на игру као неутуђиво терапеутски, колико и дјечји посао, игру која истовремено круцијално недостаје Новакову протагонисту Матији, претвара искуство гледања представе у умјетничку авантуру.

Игра шаловима, кухињским крпама и другим приручним предметима обиљежава однос између ликова мајсторски одигране Баке у изведби Урше Раукар и њезина унука, главног лика Матије, у изведби погођено повјерљивог и осјетљивог Адриана Пездирца. Раукар и гестуалном метаморфозом и гласом и унутарњом глумачком намјером, па чак и немирним старачким длановима на кухињском столу, досеже поетичност оних бакица које једном ногом живе у митском времену, а другом су и саме дјеца. Оваква бака-богиња-дјевојчица с једне стране заробљује свог унука у свијет фикције, а с друге га стране отвара умјетничком искуству.

Игра се на сцени поновно јавља на релацији Матије с ликом најбољег пријатеља Фрање у маестралној изведби Даде Ћосића. Њих двојица измишљају свој „наопаки“ језик, своје тумачење мрављих и звезданих звукова, своју зону заједничке вожње позорницом на дрвеном вагончићу, своју малу утјешну гесту гријања дланова и њихова смјештања на мјесто гдје боли.

Наташа Говедић (*Нови листи*, 4. 4. 2017)

Интервју

Фото: Б. Лучић

Тијана Грумић

ауторка драме
"Кеплер 452-Б"

Живети и опстати у свету у којем се сећамо измишљеног

Тијана Грумић је ауторка драме "Кеплер 452-Б". Наша нереална стварност је та која јој се чини неисцрпном инспирацијом за писање. Поводом изведбе свог комада на Позорју, говорила је о измишљеном сећању којем прибегавамо у свим сферама живота, о томе зашто људи из позоришта увек упиру прст у медије и политику, а готово никад у себе али и о томе да ли је простор слободе у српском позоришту велики и лажан, или само мали...

Пре првог ишћања, једно ничим изазвано размишљање са све уишћником на крају... Да ли је могућа ситуација да су се млади драмски исци, окуљени на овом Позорју, можда нашли уочи фестивала, негде или код некога, седели и џоворили о Позорју, драмском тексту, српској џозоришћној стварности, као на пример када уочи Оскара неки велики џлумац, номиниован за џу награду, окуљи колеџе на вечери код себе и „кува кетџеринџ“ специјално за све њих? Је ли се џо можда десило? Има ли колеџијалности међу новим генерацијама, знају ли се, разџоварају ли о драмском стваралашћиву, о џоме шћиа их инџириџира у свећу у којем се сећамо измишљеног?

• Нажалост, та ситуација састајања уочи Позорја заиста се није десила, мада звучи забавно. Ипак, није да се није десила због недостатка колегијалности, напротив. Већина нас се углавном познаје са факултета, блиски смо по годинама, знамо се, комуницирамо... Начин рада на факултету који смо сви завршили научио нас је управо томе да комуницирамо међусобно, али и да пронађемо сопствени стваралачки израз у свету у коме се сећамо измишљеног. Ипак, верујем да нам начин и темпо живота на који смо „приморани“ не дозвољавају да се тако састајемо.

Ми некако константно живимо – џрошћосћ је сада, шћио је једном био слоџан Бишћефа. Кад џод је џушћио, џосеџнеџ за неком лажи, неким шћминкањем џрошћосћи, садашњосћи (ФБ џрофили), сећимо се измишљеног...

љеноџ... Тако је најлакше или најједноставније. А да ли је баш?

• Не бих волела да верујем како константно живимо прошлост. Можда је понекад проживљавамо, јер је наша садашњост врло често обележена прошлосту; мислим да, пре свега, покушавамо да се са њом изборимо, па некад чешће и кроз то измишљено, што не значи да је тако најлакше и најједноставније, већ можда управо супротно.

Соњи из комада у живоћу је била џресудна џорука у боци. Шћиа бисћие ви најисали на њој да знаћие да може бићии кључна у ващем живоћу?

• Соња је ту поруку послала, ја још нисам. Мислим да не бих знала шта да напишем све до тренутка кад морам да је пошаљем, тако да ће овај одговор и за мене, засад, остати мистерија.

Шћиа је младом исци најинџириџанћније у српској стварности? Које су још џеме које вас џровоцирају? – Управо та стварност, која се чини толико нестварном. Понекад помислим да су немогуће ствари које затичем око себе, да се ово што се нама дешава нигде не дешава, мислим да ме баш то и инспирише да пишем. У погледу тема, рекла бих да се најчешће осврћем на питања породице и сазревања, али интригира ме и моја позиција (како лична, тако и професионална) у свему томе, па се и тај мотив провлачи кроз неке комаде.

Чему или коме служи драмско исцање? Коџа оно освещћује, коџа буди, коџа узбућује, коџа ирићира?

Фото: Б. Лучић

• Надам се свакоме ко га чита/гледа, на који год начин, било да га узбућује или иритира.

Како бисћие оисали џросћор слободе у српском џозоришћу: велики, мали, занимљив, одџоворан, оџворен, заџворен, лажан...?

• Веома смешно звучи овај пар: велики и лажан. Да овај интервју није у писаној форми, направила бих паузу после велики, па рекла лажан, али овде ћу рећи само мали.

Шћиа мислићие, зашћио џуди из џозоришћиа увек уџиру џрсћи у медије џа онда у џолићику, а џоџово никад у себе?

– Тако је лакше, јер онда пребацују одговорност са себе на неког другог.

Шта би младом људцу дугорочно могло да значи ово Позорје ако ти не људстане обавеза и наредних селекција, да доводе младе људе?

– Људи знају да постојимо и да пишемо (а писаћемо, верујем, и после овог Позорја).

Шта ти радиш у Петници?

– У Петници сам више од десет година. Прво сам ишла као полазница и похађала семинаре из археологије, а последњих пет-шест година ангажована сам као студенткиња сарадница на интердисциплинарном семинару друштвено-хуманистичких наука. Од овог лета чак и руководим тим семинаром. У суштини, када треба друге нечему да научим, и ја сам она која учи нешто ново. Зато волим Петницу. Петница је један велики простор слободе.

Разговарала Снежана МИЛЕТИЋ

фото: Б. Лучић

Радмила Ђорђевић

Мајка (Мирјана) у представи „Кеплер 452-Б“

Живот је у нама, осврнимо се...

Радмила Ђорђевић глуми мајку у представи „Кеплер 452-Б“. За себе каже да је због ове представе на живот почела другачије да гледа. Топлина и непретенциозност а дубина речи списатељице Тијане Грумић, помогли су јој да другачије погледа на себе и све око себе... Између два позоријанска извођења ове представе говорила је о томе да ли је могуће да смо од ове лепе земље направили „сјајно мјесто за несрећу“, што је наслов једног доброг екс ју романа, да нисмо у стању да створимо пристојно место за живот?

Порука ове представе је и узнемирујућа и ојомињућа, али не на галамцијски начин. Животи је негде другде или могао би да буде негде другде. Да ли је могуће да смо толико најредовали као цивилизација, као географија и народ да нисмо у стању да најравио себи пристојно место за животи?

• Можемо можда и да га омогућимо, али ми увек тражимо нешто боље и више од овог што имамо. Хлеба преко погаче. Никад се не осврћемо на оно где се на-

лазимо и какав је тај наш живот: можда је ипак добар, леп, можда је и смислен, само треба боље погледати. А погледамо само кад нам се деси нека лоша ствар, као болест у овом случају, у представи. Каже и списатељица да нико никад не мисли кад треба, ми увек почнемо да мислимо касно.

Дирљива је шта једноставности којом зрачи комад, једноставна је и неиритенциозна режија, настала је катарзична представа...

• Толико је цела представа животна и за мене, натерала ме је да другачије сагледам живот. Ја заиста имам 50 година, и некако сам стала да видим шта сам радила

фото: Б. Лучић

и урадила, и куда идем даље. Постигли смо, чини ми се, циљ, јер публика, чујем, излази са истом мишљу. Има ли живота тренутно овде, има ли свако од нас свој живот. Или нешто треба променити, генерално и у сопственом животу.

Постоји још неколико изузетних реченица у овом комаду, њарафраза једне звучи: које су ти смрти бићине и хоће ли неко, када умрем, знаћи да сам отишао... Па хоће ли нас неко љамити овакве када умремо као народ?

• И то је суштина живота. Да вас неко упамти због оног што сте урадили, били познати или не. За неког ће бити важни познати и њихово дело, за друге мали људи, безимени за већину, а важни за своје ближње. Живимо неке животе. Нисмо познати, али свако од нас оставља неко потомство које ће нас се сетити или нека дела по којима ће бити упамћен.

А пре тога, „било би важно љриметији живе“, каже списатељица...

• И мене је то навело да покушам да видим лепе ствари око себе. О томе сам почела да размишљам. Да је живот заиста леп и када се нешто лоше деси, можда ћемо и у томе наћи зрнце нечег лепог па ће то бити разлогом да храбро или храбрије кренемо даље.

Мајка коју израш у једном тренутку каже кћерки, која је добила могућности школовања преко бела свећа, није то божна шта. Шта је данас божна шта? Шта би то било?

• У овом примеру њој је било драго, она је негде можда и очекивала да ће њено дете једног дана то рећи, да одлази јер је то дете срећно што ће отићи из ове земље. Зато је тако и реаговала. Имате породица које своју децу држе као пилиће па им онда и не дају да оду. Ово може да се прочита и као неко опште стање у нашој земљи. Људи масовно одлазе одавде.

Један службеник Амбасаде Немачке тврди да би могли да раде неурекидно 24 сата колико људи тражи могућности да оде одавде... Занимљиво је, на пример, да људи сада већ не одлазе само на зајад, него и на исцок, чујем да млади Хрвати у њом смислу откривају арајске земље...

• И мени се чини да одлазе млади са целе територије бивше Југославије.

Колико се сисајтељица мешала у насћанак њредсћаве?

• Била је само на првој проби. Иако је текст одличан, била сам скептична као ће ово да се постави и игра. Колега Ненад Недељковић и ја смо стара гарда и на-

фото: Б. Лучић

Бождар Кнежевић,
писац драме
„Илустрована
енциклопедија нестајања“

Спој апсурда, фантастике и црног хумора

Дефинисао је драму која је 2015. победила на конкурс Стеријиног позорја за текст савремене драме. Синоћ је „Илустрована енциклопедија нестајања“ изведена ван конкуренције, на Камерној сцени Српског народног позоришта, на чијем је редовном репертоару. Редитељ награђене драме је Золтан Пушкеш. Представа је настала као копродукција СНП-а и Стеријиног позорја 2018.

Изнесиће основне информације о насћанку „Илустроване енциклопедије нестајања“: када се јавила идеја и шта Вас је подсћакло да напишћете једну жесћоку крићику друщћива у којем живимо?

• У драмску литературу ушао сам из чисте љубави према самој књижевности. Као писац генерално сам се бавио неким дистопијама, митоманијама и сличним појавама. И онда је то некако спонтано изашло само

фото: Б. Лучић

викли на класику, онако како се раније радило; сад су неке нове позоришне тенденције, плашила сам се како ће то изгледати, имала сам и додатно оперећење, редитељ је, наиме, мој син, и то му је прва представа у професионалном позоришту... Све се некако скупило. На крају, пре премијере, док нисмо чули реакције публике, питала сам се шта ли смо направили. Тијана је феноменално то написала. И њен текст *Моћни ренцери не йлачу* је одличан. Она је драгоцену биће пред којим је озбиљна каријера.

Ко је љублика ове њредсћаве у Врању?

• Разнолика. Реакције су идентичне, свих нас се то тиче, све нас то дотиче, живимо/не живимо, да л' смо смртни или бесмртни, хоће ли и нас дотаћи нека судбина – а хоће сигурно. Реакције су дирљиве. И вечерас су биле добре, има комичних тренутака, публика здушно прати текст који је згуснут. Знам неке људе у Врању који су долазили двапут да чују текст. Мислим да ће представа имати дуг и леп живот.

Разговарала Снежана МИЛЕТИЋ

фото: Б. Лучић

из себе, као резултат мојих интересовања. У писању постоје периоди када вас нешто више или мање занима. Тренутно сам у некој фази између апсурда, фантастике и црног хумора. Некако је ова прича све то у једном.

Награђивани сће драмски йисац. Шћа Вама сћо значи? Конкретћно, мислим на награду Сћеријиног йозорја. Шћа Вам је као йисцу донела, колико Вам је значајна?

• Веома ми значи ова награда. Најискреније, награда Позорја помогла је да као писац добијем много више посла. Добитник сам многих књижевних награда, али

ниједна ми није помогла као ова, позоријанска. Писац сам од када знам за себе, и сигурно сам добио више од 70 књижевних награда за многе књижевне жанрове. И сваки пут, након добијене награде, кад почнем писање новог дела, чинило ми се да крећем испочетка. Сада није тако. Нешто се кумулативно догодило. Нешто се дешава. То је битно.

Како сте сарађивали са редитељем Золтаном Пушкашем? Да ли сте тумачење своје драме замишљали иако како га је оживео редитељ?

• Нисам тако замишљао. Прилично прецизно у дијаскалијама описујем тај свет. Али писац и редитељ увек су у некој врсти сукоба, што је заправо добро. Пушкаш има посебну поетику. Текст је у великом делу

Миња Богавац

ауторка текста
„Јами дистрикт“

Успешнима нису потребни изговори, за то смо криви ми – неуспешни

*Боже мили чуда великога
Кад се њисци на Позорју састајаше
И са сцене њојавише...
Крену хајка, крену бајка,
А тек кад Миња зашвишаше
Срби, Хрвати и Босанци заћушаше...
(Извод из нове народне песме, сва права задржана!)*

Миња Богавац је драгоцену биће на српској позоришној и целој културној сцени. Одлична списатељица, иста таква саговорница, храбра, отворена, не кука, вредно ради, понекад твитује. Такав је и њен „Јами дистрикт“. Не- (сме ли се псовати у Билтену ако та реч најтачније описује представу?) -надјебив. Представа која би требало да буде део обавезног градива свих средњошколаца и одраслих понављача, и не само наше новије историје. О овом нашем дистрикту у којем се углавном све више живи као да је „јести“ од „јесам“ и где је основни мото живота „Ко је јамио – јамио је“, о томе како друштвене мреже делују као алатка за револуцију, а заправо револуцију чине немогућом, говорила је из угла младог човека који се одважно и срчано бори за своје место у овој географији...

Да ли је драмском њисцу лакше да одговара на њихова питања о својој стирници или о свету око себе о којем њише, који сецира, буди, критикује, дефинише и оцењује? Или је то неодвојиво?

• Не знам за драмске писце, али лично волим да одговарам на сва питања, као што волим и да их постављам. Игра питања и одговарања, једна је од мојих најдражих игара, чак и кад немам с ким да је играм, па водим дијалог сама са собом, што често користим као драматуршки поступак. Најлепше код овог позива јесте то што је ваша област истраживања читав свет и што је рад на представи прављење једног малог света, света у свету, метасвета... Кажем – прављење, а не стварање, јер се ствара оно што настаје ни из чега, а наше представе увек настају од донетог материјала. То одакле га доносимо, то је стварност. Шта с њим радимо, то је струка. Представа неће настати ни само од једног, ни само уз помоћ другог... Скратимо ли причу: неодвојиво је.

Фото: Б. Лучић

штрихован. На почетку проба помало се лутало. Ја сам оставио текстуалну идеју. Након месец дана сам се појавио и видео да је редитељ прилично добро погодио идеју драме. То је најбитније. Золтаново виђење *Енциклопедије* је нека врста ритуалног театра, што ја нисам замислио.

Али њублика је сјајно реаговала? Има ли разлика у реакцијама стеријанске и њублике која је гледала представу на редовном рејтершоару Српског народног њозоришта?

• Јесте. Реакције су биле сјајне. За ову представу, могу рећи да нисам осетио никакву разлику у перцепцији публике која исто реагује на сваком извођењу.

Овогодишње Позорје је представило нове генерације младих њисаца. Како се Вама допадају њихова њромишљања, какав су њишасак оставили? Имају ли довољно храбрости, колико су креативни, мајсторови...?

• Има у њиховим делима доста потребе за провокацијом. Али данас, ништа више није провокативно. Мислим да им недостаје више споја са драмском литературом. Имам утисак да су њихове драме написане више за перформансе. Уосталом, то је позоришни тренд у којем је драмски текст само предлог за позоришну представу. То је све ОК и то је легитимно, треба да постоји као једна од врста позоришта. Писац је ту неважан. Нису битни ни глумци, јер се примењује колективна, а не глумачка игра. Тако написани комади не могу да буду приближни катарзи, а камоли да је изазову.

Разговарао Војислав АЛИМПИЋ

Направили сте изузетно узбудљиву представу, ти, Кокан, Марко, Ђлумице... Представу која се дуго њамти, која истовремено и јако узнемирује, јер сведочи о стању кво нашег менталитета или наших менталитета. И даље се њребројавамо ко има више њисаца, чији су филмови бољи, чија је војска јача и има више њенкова који ничему не служе, чије су жртве бројније... Како да кажемо, дај оладите већ једном! Шта њо сада њтреба да се деси да би се њо рекло, има ли њансе да се деси? Има ли њансе за окуљање њуно наде као њшто је било њеосредно уочи њромена 2000. године?

● По природи сам опрезна особа, али трудим се да будем оптимистична. Ако желимо промене, морамо у њих да верујемо и, с те стране, чини ми се да ни уочи

Фото: Б. Лучић

промена 2000. године ситуација није изгледала обећавајуће. Милошевића смо скинули тек онда када је деловао необориво... Сви протести против његовог режима деловали су оптимистично и завршавали се безуспешно, све док на улице није ступио потпуни очај: изгледали смо као руља која више нема шта да изгуби, кад се одједном кроз масу проломило чувено „Стварно је готов“... Сав очај, у тренутку се претворио у наду и уследило је неколико година ентузијазма. Размишљао о томе када ми ситуација изгледа црно, па се понекад ухватим како навијам да нам буде још горе, јер ако притисак сувише порасте, негде мора да пукне! Можда је друштвима, с времена на време, потребно да дотакну дно, да би могла да испливају? С друге стране, можда нам заиста никада није било горе? Можда нисмо ни схватили да смо већ одавно на дну, да смо се удавили, а да нас нико о томе није обавестио? Верујем у обе верзије. Једној се надам, друга ме плаши... па на крају бирам само да будем на оној страни која гласно виче „Дај оладите већ једном!“ Можда нас нема довољно који то вичемо, али ако и ми одустанемо – биће нас још мање. Треба да учимо историју. Уместо што се бавимо њеним ревизијама, треба да учимо чињенице. Оне ће нам показати да никад није било све изгубљено и да је, на крају, важно само на којој сте страни били. Ми данас стално говоримо како „желимо да живимо нормално“, а заборављамо да је „нормалан живот“ идеал за који су многи гинули.

На сваком фестивалу стиче се утисак да се увек исти састајемо, да говоримо да је њо њшто видимо

око себе, њасе, и да морамо закорачити некако друкчије и негде друкче... Али увек се истовремено да њстоји и неко ко каути у којем се родио сматра уједно и својим занимањем. Пишам се, ѡласно, хоће ли нас миленијумци, ѡа 3 генерација и наредни који следе, најзад, самлети ѡако да ѡрестанемо да се бавимо ѡљубљивима. Или су они ѡиак заокуљени соиственим ѡнтересовањима и удобним животиом у ѡеѡетским апликацијама?

● Разлика између младих некад и сад јесте у томе што су раније млади доживљавали себе као генерацију која је најодговорнија за друштво у којем живи, као оне који морају да понесу најтежи терет свих борби. Данас, млади проводе своју младост, сваљујући кривицу на старије и чекају да им неко нешто реши, да би ступили у живот. То није добро ни за њих, ни за нас, али кривица је само наша. То су наша деца, зар не, и они су тачно онакви каквима смо их направили и васпитали. Ко жели да мења ствари, мора почети од омладине. Верујем у револуционарни потенцијал нових генерација и искрено желим да самелу све наше глупости. Ипак, не чуди ме што су они, за сада, тако инертни: одрастају међу нама, који смо на неки чудан начин истовремено конзервативни и блазирано сити свега што се налази у понудама наших фестивала. Постали смо они ѡуди који стално говоре да имају проблем, а нимало не раде на његовом решавању. С тим у вези, радује ме одлука селектора да овогодишње Стеријино позорје отвори за младе. С друге стране, не могу а да не помислим шта би било са мном да сам на овај фестивал дошла раније: пре своје стоте представе и пре осамнаест година рада у позоришту? Можда би ме та слатка идеја о успеху успавала. Можда бих се помирила са границама мејнстрима. Можда никад не бих правила своје трупе, своја позоришта, своје сцене у кафанама, ноћним клубовима и гаражама. Можда би то било боље за мене? Не знам, јер то не бих била ја.

Зашто у Србији нема ѡредрставе о левици која нас је издала, која је ѡрокоцкала најискренији ѡренуѡак нове српске историје? Нека буде и ѡредрстава о Вучићу, али можда би било боље да буде једна и о Динкићу, Тадићу, Влаховићу, Беку, Весићу, Живковићу, Ђелићу, Чанку, Човићу, Лечићу, Гаѡи Кнежевићу... Поѡресно је колико су злоуѡтребили нашу вољу, изиѡрали снаѡу, убили наду.

● Како направити такву представу у Србији данас, а да је они који су сада на власти не дочекају аплаузом? То окривљавање „жутих“ за све лоше ствари у нашем друштву, јесте доминантни дискурс њихове владавине и не мислим да треба свирати у ритму те музике. Јесте потресно то што су нам урадили, али не видим да ће нам бити боље од копања по тим ранама. Ипак, мислим да је погрешно да плејаду ликова које си навела доживљавамо као „левицу“. Они су били либерали, зар не? Довели смо их да нас ослободе лажне левице и да нас уведу у капитализам... С тим у вези, ја не бих правила представе ни о једнима, ни о другима. Пра-

вила бих представе са позиција праве левице. Она се, овде, у пракси, никада није остварила. Она је и даље наша једина шанса. Сви остали, националисти и капиталисти, могу заједно да се носе на ђубриште историје... на које су нас, уосталом, заједничким снагама и довели.

По ономе што су урадиле у овој представи три глумице можда тренутно немају премца у овој земљи. Шта њима гарантује овако добра представа? Шта младом човеку, који направи нешто добро, то добро дело гарантује у овој земљи?

• Исидора, Јелена и Нина су, без сваке сумње, уметнице без премца на просторима ширим од наше земље. Оне то јесу, пре свега, зато што не мисле да им је било шта гарантовано, већ су спремне да раде, уче, да се боре за своје место под рефлекторима... не место које друштво одређује младом глумцу, већ место на коме оне саме желе да буду. Ја им желим само да се не уморе пре времена и да не одустану од идеалистичке, романтичне вере у свој позив, себе и свој осећај за правду. Ова представа њима је гарантовала само шансу, и оне су велике баш због тога што ту шансу нису испустиле. Верујем да су научиле да се шансе не чекају, него креирају, и од њих очекујем да у будућности креирају себи нове шансе. Оне јесу веома талентоване, али таленат сам по себи не значи ништа осим склоности. Оно што их чини сјајним глумицама, није само таленат, већ њихова спремност на посвећен, тежак, предан и поштен рад. Свим срцем навијам за њих и сматрам се привилегованом што сам имала прилику да с њима сарађујем, на самом почетку њихових – уверена сам – блиставих каријера.

Како ти, кад радиш на некој представи, третираш глумца, како редишља. Како мислиш да писац треба да буде третиран?

• Одавно сам одустала од позоришта у коме су улоге јасно подељене и хијерархијски постављене. Сви људи који раде на представи треба да буду тим. Да би тим радио ефикасно, треба да има и вођу, али мислим да ова улога није фиксирана. Она се мења. Вођа је онај ко тога дана, на тој проби, има највише идеја и снаге. Све остало је егоманија и сујета. Ја пишем, режирам, изводим и предајем. У свакој од тих улога опет сам ја и желим да се тако према мени и опходе. Не као према списатељици или глумици, већ као према људском бићу које ради неки посао, најбоље што у датом моменту може. Бавимо се позориштем. Ту је све лично. Важно је само да једни у друге имамо поверење, да се не стидимо грешака и да нисмо шкрти у похвалама кад неко уради нешто добро. Само у таквој, дакле, потпуно приватној атмосфери, позориштници могу да буду истински професионални.

Син као феномен који тематизујете у представи основа је холивудске, али и културе. Шта је најбољи ашта најгори син који си чула, или доживела о позоришту или у позоришту у Србији?

• Спин је до те мере неодвојиви део нашег света, да ово питање постаје претешко. Као да ме питате да одаберем једну омиљену књигу или једну, најбољу представу коју сам гледала. Ипак, искористићу ову прилику као шлагворт за чувено питање: „Добро вече, ко је рушио у Херцеговачкој?“

Причамо о цензури али не о томе колико смо сами кукавице, увек су то глумице. А слобода се осваја. У оном простору у којем се живи. Ок, можда постоје и нека глумица, постоје и неке ствари али... Некако доста конфузије међу људима прави то непрекидно мењање ствари. Ми у стварном животу коментаришемо нешто што се десило на нешто, умесно да буде обрнуто... Или? Друштвене мреже постоје третирају обрачуна и баналних прича, оно што је некада био

фото: Б. Лучић

фризерски салон сада је фејсбук, ушминкавање и третирање, с једне стране, или оговарање... Умесно да буду оруђе за реализацију неког његовог циља, јер то могу, оне ослабљују општуру јавне речи, расправу, не уједињују, не мобилишу људе, углавном их умрују и уљуљукују да су нешто урадили, а нису...

• Врло је чудно како нас је доступност информација учинила мање образованим, а убрзана комуникација – отуђеним. Друштвене мреже делују као алатка за револуцију, а заправо су оно што олакшава притисак, чинећи револуцију немогућом. Комплексно питање. Тема за читаву једну представу, на пример.

Фразу да је нација уочишће хуља, редишља Кокан Младеновић паразитира у то да је нација изговор за неусишће. Шта раде усишће, имају ли и они неке изговоре или се само праве да не знају о чему се ради, као, на пример, Мерил Стрип која 25 година није знала да Харви силује њене колегице?

• Нажалост, дошли смо у ту фазу да је сваки изговор добар, јер нико успешан ни за шта не одговара. Уколико суспендујете све законе једне земље, порушите један кварт, кријете порекло имовине, намештате тендере и имате оптужбу за насиље у породици, најгоре што вам се може десити јесте да будете унапређени! Нисте више градоначелник. Сада сте министар финансија! Успешнима нису потребни изговори. А за то смо криви ми, неуспешни.

Защо си јуче и јућрос цео дан била недоступна?

• Заправо, нисам била недоступна, већ си покушавала да ме добијеш на неки прастари број... али, ово је позоришни Билтен, па ћу у одговору искористити један позоришни трик. Да би наша импровизација успела, ја треба да прихватим питање које ми постављаш и брзо смислим неки адекватан одговор. На пример, јуче сам била са мојим Укијем, који је на Позорју младих имао премијеру своје дипломске представе. Уки је заправо Урош Нововић, мој глумац и асистент на више од 15 позоришних пројеката. Упознали смо се пре него што је уписао академију, на кастингу за нашу представу *Мушкарчине*, и од тада непрекидно сарађујемо, дружимо се и правимо представе. Први комад који је Урош самостално режирао, био је мој *North Force*, а сада је дошао и тренутак да дипломира, што се десило на Камерној сцени СНП-а. Немате појма колико сам била поносна што сам на Стеријином позорју са овим младим, а сада и дипломираним редитељем! Кад видите како деца у вашем позоришту расту, схватите да то што радите има много смисла... Добро, није баш да због тога баците телефон у Дунав... али, јесте одговор на питање како сам провела дан.

Разговарала Снежана МИЛЕТИЋ

Позорје младих

Иван Вирипајев: Кисик

Умјетничка академија Осијек (Хрватска)

Класа: Роберт Рапоња, ванр. проф.

Асистент: Домагој Мркоњић

Техника: Дино Жужић

Она је ваздух (кисик)

Умјетничка академија из Осијека одлучила је да се на Позорју младих представи целовечерњом дуодрамом. *Кисик* није једноставан комад за играње, јер је прича временски испрекидана, са много понављања, драма писана више асоцијативно. Глумци су морали брзо да прелазе из приче у причу, многа понављања да говоре

на начин који неће уморити публику и да нијансирају нарацију и дијалог прецизно како би публика могла да прати фабулу. Сама прича је врло једноставна: ожењен човек се заљубљује у младу девојку због које убија своју жену да би слободан могао да настави живот са овом другом. Начин писања је интересантан. Он описује себе и своје виђење ситуације и све оно

Фото: М. Блашковић

што му људи говоре. Исто тако она описује себе и надовезује се на његову причу. Кроз све то провлаче се елементи Библије која нам намеће морална начела, правила по којима смо научени да живимо. Главни лик та морална начела доводи у питање, јер чему такав живот ако гуши? Ако је ваздух оно што није морално, да ли треба поступити морално и како даље наставити без ваздуха?

Млади глумци, **Ивана Вукићевић** и **Ненад Павловић**, играли су с лакоћом и сигурношћу. Сценографија је била сведена, као и костим. Били су више фокусирани на сценски покрет и сам говор, што се испоставило као исправно, јер и то мало реквизите коју су користили, није им била неопходна. Текст је такав и њихова глума је таква да им ништа од спољних елемената заправо и није било потребно. С једнаким квалитетом одиграли би представу и на потпуно празној сцени, можда чак и боље, што је свакако комплимент овим младим студентима. Надамо се да ћемо их и следеће године видети на Позорју, као и остатак њихове класе.

Николина ЂУКАНОВИЋ

Фото: М. Блашковић

Слађе је са посластичарницом
ШЕХЕРЕЗАДА

Мартин Мекдона: Јастучко
Монолози, имитације, исповести
Факултет драмских уметности Београд

Испит студента II године позоришне режије Стефана Гајића
Шеф класе: Душан Петровић, ред. проф.

Део испита II године глуме
Шеф класе: Марија Миленковић, ванр. проф.

Секвенце из живота

Гледајући студенте београдског Факултета драмских уметности и све оно што су нам припремили, потврдило се мишљење да добар глумац може да одигра све. Овде је заиста реч о одличним глумцима, понајпре, иако је добра режија, покрет, сценографија и ceo концепт заправо једна смисленотворна целина која мора да се похвали. Уз изузетан таленат, студенти

Фото: М. Блашковић

друге године глуме и режије показали су свој рад у двочасовном позоришном догађају, чиме је и званично завршено овогодишње Позорје младих, где су виђени врло интересантно конципирани позоришни пројекти.

Класа проф. Душана Петровића играла је *Јастучка*, што је, заправо, испитна представа друге године позоришне режије **Стефана Гајића**. Иако је Катеријана играо нешто старији **Марко Павловић** (класа Драгана Петровића), у овој изведби видљива је генерацијска и мисаона блискост, те слично промишљање о Мартину Мекдони, који је после бројних извођења његових комада у нашим позориштима, можемо рећи, постао прави „српски“ писац. Мишу је играо **Вукашин Јовановић**, Туполског **Драган Петровић**, Аријел **Никола Станковић**, дете **Лука Стевановић**. Секвенца из Мекдоновог комада изведена је врло убедљиво – при томе мислимо на сваког члана глумачке екипе – не-обичним изношењем сложене драмске приче са елементима црне комедије, породичне, политичке драме и сатире. Предочавајући нека важна питања – утицај уметности на стварност, улога уметника у друштву, породично насиље као узрок друштвеног насиља и друштвеног колапса – ова представа је била повод за

окупљање младих глумаца. Похваљујемо и сценографију (**Ања Радуловић**), звук (**Драгољуб Димитријевић**, **Ђорђе Гргуровић**). Реч је о студентима који већ сада свој посао обављају – уколико реч *обављају* можемо да спојимо с њиховим страственим деловањем – врло озбиљно и посвећено.

Након тога, погледали смо пет монолошких епизода тј. скица за лик. **Петар Ђурђевић** извео је монолог из *Нико и нишџа у Паризу и Лондону* Џорџа Орвела; **Драган Петровић** је показао како Андрић и Карађоз и даље живе на сцени; **Станислава Николић** играла је *Кармен*; **Стојша Ољачић** *Глад* Кнута Хамсуна, **Ленка Петровић** *Норвешку шуму*. Ово су биле занимљиве деонице, с мером и смислом, и (да ли је потребно рећи?) – неоспорним талентом који је био видљив у најмањем дрхтају њиховог ока. Иако су овакви наступи веома чести на Позорју младих – Факултет драмских уметности се на овогодишњем Позорју истакао озбиљношћу глумачког талента, који ни у једном тренутку није одступао. Радује нас овако добра и квалитетна класа, која ће, надамо се, изнедрити исто тако одличне и запослене професионалне глумце.

Након монолога публика је имала прилику да погледа исповести и имитације, те да се искрено насмеје или у тренутку растужи. Играли су студенти друге године Глуме: **Станислава Николић**, **Бојана Стојковић**, **Ленка Петровић**, **Јана Ивановић**, **Мађа Ђурђевић**,

Фото: М. Блашковић

Стојша Ољачић, **Лазар Николић**, **Драган Петровић**, **Вукашин Јовановић**, **Петар Ђурђевић**. Динамично конципирана представа, сачињена од малих фрагмената, показала је своју зрелост у релацији са гледалиштем јер су реакције заиста биле различите – најчешће смех, изазван препознавањем имитираних личности.

Иако је ове године Факултет драмских уметности представљен једном испитном обавезом, можемо рећи да се озбиљношћу и зрелошћу ових вежби, истакао и показао одлично. Оваквим извођењем студената проф. Душана Петровића и проф. Марије Миленковић званично је завршено овогодишње Позорје младих, које је – поред главног програма Стеријиног позорја – било вредно пажње, тумачења и аплауза. Треба имати у виду да, негујући Позорје младих, негујемо идеју позоришне сутрашњице.

Милена КУЛИЋ

Јуче на Позорју

„Душан Ковачевић: Идеологија, човек, драма“

Промоција зборника и округли сто
Организатори: Дом културе „Грачаница“ и Фондација „Симонида“ Нови Сад

Књижевно-критички скуп у Грачаници „Књижевно дело Душана Ковачевића“ изродио је зборник радова „Душан Ковачевић: Идеологија, човек, драма“, који је у пратећем програму фестивала представљен јуче у горњем фоајеу сцене „Пера Добриновић“ Српског народног позоришта.

Зборник је, како је навео уредник **Жарко Милићевић**, резултат прегнућа да се дело најзначајнијег српског савременог драмског писца, сценаристе и драматурга осветли из различитих аспеката, који су подразумевали све видове Ковачевићевог бављења књижевношћу, сценаријем и филмом. Радови могу послужити истраживачима његовог дела и његовом утицају на књижевност и укупан јавни живот нашег времена „генералне пробе самоубиства“. Зборник је насловљен по раду професорке Данице Андрејевић, говори о три значајна сегмента рада Душана Ковачевића.

– Када смо га позвали на промоцију, Ковачевић је одбио да дође, образложивши своју одлуку речима: „Не могу да дођем, јер не могу да поднесем да неко о мени прича у мом присуству. Ја нисам Тито!“ – нисам се изненадио, рекао је Милићевић. Изразио је задовољство што на Филозофском факултету у Новом Саду постоји школа која се бави драмским стваралаштвом, за разлику од Ниша и Крагујевца („и у Београду се то ради врло слабо“) и тиме најавио учешће у разговору две професорке и једне студенткиње мастер студија српске књижевности новосадског Универзитета, које су исцрпним тумачењима објасниле чиме су се бавили аутори текстова заступљени у зборнику.

фото: Б. Лучић

Својеврсно лично сентиментално путовање кроз дела Душана Ковачевића представила је професорка **Невена Варница**, рекавши да је за њу „у метонимском

смислу Ковачевић од драмског писца заправо постао знак и тако надмашио самога себе“. Он је, нагласила је Варница, „велики драмски писац једног малог народа“. У радовима у зборнику анализе су опозиционе, те се супротстављају: човек наспрам идеологије, идеологије једна другој, знање са незнањем, памет са глупошћу.

фото: Б. Лучић

Професорка **Јелена Марићевић** сматра да кључне речи наслова складно осликавају стожерне тачке радова у зборнику. – Поред проблема идеологије, кога се на најразличитије начине дотичу готово сви чланци у зборнику, може се запазити и заинтересованост за коментарисање и указивање на важност песама унутар Ковачевићевих драма... Издвојене из контекста песме можда не би имале толику лиричност и не би изазивале снажан осећај карасевдаха, како то чине у преломним тренуцима драме или филма – сматра професорка Марићевић.

Да је зборник „значајан покушај препознавања доминантних књижевних и театролошких карактеристика унутар дефинисаних парадигми српске драмске књижевности“, изнела је постдипломац **Милена Кулић**.

– Сагледавајући структуру драмског текста, аутори су преиспитивали свет заснован на гротескно хипертрофираној реалности прожетој апсурдним, у којој се сасвим јасно оцртава застрашујућа природа ликова која изазива смех, али и мрачна, злокобна обележја – рекла је Милена Кулић.

Скуп у Грачаници организован је поводом уручења „Златног крста кнеза Лазара“, награде коју је драмски писац добио за 2015. годину на Видовданском песничком бденију. На тој манифестацији су учествовали и објавили радове у зборнику претежно млади аутори из Новог Сада, Београда, Ниша, Косовске Митровице и Никшића: Даница Андрејевић, Сава Стаменковић, Јелена Марићевић, Драгана В. Тодоресков, Снежана Ј. Милојевић, Радоје Фемић, Иван Базрђан, Маријана Јелисавчић, Оливера Милићевић, Растко Лончар, Јована Николић, Софија Матић и Иван Коларић.

Зборник је издање Дома културе у Грачаници, који је, уз новосадску Фондацију „Симонида“, и организатор промоције у СНП.

Бранислава ОПРАНОВИЋ

Дани књиге (I)

„Креирање идентитета позоришта“ Љубице Ристовски

„Све наше Хеде“ Зорана Максимовића

Три театролошке студије, зборник радова, три свеске часописа „Сцена“ на српском и једна свеска на енглеском језику, Годишњак позоришта Србије – резултат су рада Издавачког центра Стеријиног позорја у 2017, што ову институцију враћа у ред најуспешнијих и најзначајнијих издавача театролошке литературе у земљи, па ће тежиште Дана књиге, који ће се одвијати у три термина, бити на издањима Стеријиног позорја, уз представљене издања и других издавача.

У првом термину разговарало се о књигама **Креирање идентитета позоришта Љубице Ристовски**, издање, Позоришног музеја Војводине и Заједнице професионалних позоришта Војводине, као и о студији **др Зорана Максимовића Све наше Хеде. 'Хеда Габлер' Хенрика Ибзена у позориштима Србије**, издање Стеријиног позорја.

– Изузетна књига која превазилази ниво студије и добија обресе уџбеника, не само за студенте већ и за све који се озбиљно баве позориштем – рекао је модератор програма **Александар Милосављевић** о књизи Љубице Ристовски, која се на примеру Народ-

скоро је исто као када су оснивана. Она сматра да развој позоришног пословања може подстицати једино држава, али и да позоришта могу учинити нешто за своју ваљану организацију. Тако наводи да „промена организационог функционисања може да се деси и унутар позоришта... Један од модела који се у књизи нуди као решење јесте да позоришна институција, кроз модел креирања идентитета, може сама да оствари промену свог организационог модела“. Ауторка је кроз истраживања дошла до нове типологије имица позоришта и дефинисала четири идентитета позоришта: спољашњи, инверзивни, дивергентни и диспаратан. Књига је за штампу прилагођена верзија њене докторске дисертације „Креирање идентитета – међузависност организационе културе, филозофије пословања и визуелног идентитета позоришта“.

Попис и анализа извођења драме *Хеда Габлер* Хенрика Ибзена у позориштима Србије тема су књиге др Зорана Максимовића. – Аутор без кога се не може када је у питању историја позоришта, у овој књизи анализира судбину и сценски живот славне Ибзенове драме – рекао је **др Живко Поповић**. – Књига даје могућност младима да стекну сазнања о континуитету извођења једног драмског текста, и може да послужи као модел за сличне књиге... Ибзен у овој драми поставља питање смисла живота и у фокус ставља Хеду Габлер, најтајновитији лик драмске књижевности. Мишљења о Хеди су различита па се и аутор студије у структури рада пита ко је Хеда Габлер (Ибзен каже „Хеда Габлер, то сам ја“). На одгонетање овог питања покренула га је поставка *Хеде Габлер* у Српском народном позоришту из 1984. Максимовић је проучио обимну грађу о извођењима драме *Хеда Габлер* у позориштима Србије кроз историју (десет премијера), и вредновао њихове уметничке домете у европском контексту. У покушају анализе и целовитијег сагледавања овог текста, театролошким методом реконструкције расветлио је две сценске поставке *Хеде Габлер* – у режији Мате Милошевића (Југословенско драмско позориште, Београд 1975) и у режији Димитрија Ђурковића (Српско народно позориште, Нови Сад 1984), закључио је Поповић.

Театрографски део књиге садржи поделе улога у свим изведеним представама, попис Ибзенових драма на нашим позорницама, преводиоце његових драма на српски језик и филмографију *Хеде Габлер*. Рад је илустрован изворним материјалом (документи, интегрални драмски текстови, белешке, сценографске скице, мизансценски тлоцрти, плакати, програмске књижице, афише, фотографије...).

Разговор је завршен заокруживањем тема аутора две представљене књиге, кроз истицање да је *Хеда Габлер* у извођењу Народног позоришта Суботица једна од наших најбољих реализација. Љубица Ристовски, тадашња директорка НП Суботица, „признаје“ да је то била „представа миљеница“ и поручује – „Свако ко хоће да постави *Хеду Габлер*, ево му књиге Зорана Максимовића, нека чита!“

Б. ОПРАНОВИЋ

Фото: Б. Лучић

ног позоришта Суботица бави организационим устројством позоришних установа, као и различитим моделима организационог функционисања позоришта. Милосављевић је подсетио да код нас нема истраживања, нити се сериозно бавимо моделима и структуром организације рада театара. Не постоји систем, а „све наше власти крију као змија ноге било какву назнаку интенције на основу чега би се креирао театарски систем“. Ауторка у овој књизи не констатује само стање, већ реферише на озбиљне ауторе и указује на различите моделе организовања позоришта.

Др Зоран Максимовић је навео да Љубица Ристовски своје писање заснива на богатом искуству седамнаестогодишњег рада на челу суботичког Народног позоришта. Ауторка у уводном делу каже да се организационо стање у позориштима у земљи није мењало,

Округли сто – Кейлер 452-Б

Интимно и спектакуларно у нашим животима

Округлом столу о представи *Кейлер 452-Б* Позоришта „Бора Станковић“ Врање присуствовали су управник Позоришта Ненад Јовић, списатељица Тијана Грумић, редитељ Југ Ђорђевић, те глумци Бојан Јовановић (Иван) (уметнички директор Позоришта), Ненад Недељковић (Деда), Радмила Ђорђевић (Мирјана) и Јелена Филиповић (Соња)

Искрено честитавши целој екипи представе на „поетско-породичној драми испреплетеној у ширем ме-

Фото: Б. Лучић

дијском и космичком контексту“, коју је публика синоћ видела на Стеријином позорју, **Ана Тасић**, водитељка Округлог стола, најпре је реч дала списатељици **Тијани Грумић** да нешто више каже о документарним и псеудодокументарним подацима укљученим у драму, тј. да ли су све медијске вести које се на почетку саопштавају биле истог дана и колико се она на сцени поиграва истином. Списатељица је одговорила да је велико питање, кад се сећамо неких ствари да ли је то стварно тако било или само измишљамо. Три догађаја која се помињу нису се десила истог дана, то је измишљено, али се трудила да делује као да није, као да су стварни факти. Такође је рекла и да је немогуће да за десет година одемо на неку другу планету. Све речено у контексту ове приче није истинито, али важно јој је било да буде поетски. Нешто више о свемирском/планетарном контексту желео је од списатељице да чује **Игор Бурић**, водитељ Округлог стола. **Грумићева** је признала да је свемир одушевљава. Овде су, рекла је, испричане мале, интимне приче у контексту бескрајног свемирског пространства које нам је потпуно непознато. Све то јој је веома узбудљиво, јер шта год да се деси с нама, можда ћемо једног дана постати звезде или планете. **Бурић** је додао да драма Грумићеве, иако креће из привидног мира, заправо у себи крије веома много „тамне свемирске материје“. **Грумићева** је потврдила да све на први поглед делује мирно, а већ на неки други постоји доста ствари

које не разумемо и не видимо. Све делује као обична, лагана прича али, тек кад се она заврши, схватамо шта смо кроз њу проживели. Ако се то осетило, она је онда стварно срећна.

Игор Бурић је у разговор укључио глумца и уметничког директора Позоришта „Бора Станковић“ **Бојана Јовановића** да нешто више каже о годинама тражења и стварања једне овакве представе. Припремајући се за овогодишњу трибину Стеријиног позорја о савременом српском тексту и извођењу савременог српског текста у позориштима, те проблемима и свим осталим стварима које уз то иду, „копао“ је по архивима о раду Врањског позоришта протеклих година. Пре десет година неуспешном се сматрала сезона у којој није било бар 2–3 представе и ако нека од њих није награђена. Уследио је период када је од двадесетак премијера на Вечерњој сцени бар десетак било по тексту домаћих аутора. Тај континуитет у репертоарском смислу задржао се до данас и резултирао тиме да се њихово Позориште прошле године први пут нашло на Стеријином позорју, а ево, ове године, поново.

Гласање публике за најбољу представу Кеплер 452-Б – 3,94

Реч је добио управник Позоришта **Ненад Јовић** кога је **Ана Тасић** питала како непостојање зграде утиче на избор репертоара, да ли се намерно бирају редитељи који ће се уклопити у „наметнути сценски аскетизам“. Он је потврдио да су ограничени малом сценом и сходно томе бирају и представе које на таквој сцени могу успешно да се одиграју. Говорећи о фазама рада на изградњи позоришне зграде, истакао је да верује како ће Врање крајем 2019. коначно опет имати своје право позориште. **Игор Бурић** је искористио прилику да у овом делу разговора детаљније упозна публику са позоришним стањем „испред Дома војске“ у Врању. Рекао је како вас ту врло често већ чекају глумци у костиму, али и војници, како пролазећи кроз

Фото: Б. Лучић

тај шпалир закорачите у једну салу која није позоришна, али је сценична, и како глумци на таквој сцени изводе представу.

Бурић је редитеља **Југа Ђорђевића** замолио да нешто више каже о односу према драмском тексту, али не класичном, као и о односу према савременом позоришту. Редитељ је рекао да је представа *Кејлер 452-Б* резултат дуге сарадње списатељице и њега, јер су током студирања заједно „позоришно сазревали“ на мње-више сличним пројектима. Када је пао избор да ће радити текст Грумићеве, режија је само била продукт. Није се редитељски „ломио“ и „текст га није му-

Фото: Б. Лучић

чио“. Ишчитао га је и глумцима рекао: „хајде да испричамо причу“. И сала Дома војске где играју ову представу и њему и композиторки била је инспиративна. Додао је како је досад радио ко асистент редитеља, по његовом мишљењу, на успешним продукцијама попут *Мари Сџуарџи*, *Царство небеско...*, те да је имао увид у широки спектар „булеварског“ и савременог европског позоришта, упознао различите редитељске приступе драми или драмском предлошку и кроз све то проналазио властити израз. Схватио је да га пре свега инспирише текст, који од њега тражи како да га исприча. Није од редитеља који унапред осмисле неки концепт, па га онда „калеми“, већ „празан“ улази у читање и тек након тога „пушта да га текст води“. **Бурић** је рекао да је позиција ове представе скоро кабаретска, констатујући да је то једно од битних решења. Редитељ **Ђорђевић** се сложио објашњавајући да је једна од ствари с којом је био сагласан са Велимирком Дамјановић, која је радила костим и сценографију, пошавши од тога како изгледа сала Дома војске, да све треба да је некако меланхолично. Ту му се наметнула *stand up* форма игре, а играло се с идејом да позориште не постоји, али можемо да га имамо било где.

Реч су добили и глумци. Најпре **Јелена Филиповић**, која је рекла да од почетка рада на представи нису одвајали главну од споредних улога, већ су све ликове посматрали као заједницу. Сматра да Тијана Грумић пише животну. Док је читала текст, размишљала је о томе шта и како да учини као Соња да је људи слушају, да буде занимљиво. Међутим, управо поменута животност текста условила је да без икаквих тешкоћа разреши своје првобитне недоумице. **Ана Тасић** пи-

тала је глумца **Бојана Јовановића** колико му је било изазовно да гради свој лик Ивана у оваквом „суживоту“ с публиком, и нешто више каже о томе како се однос између интимног и спектакуларног прелама кроз наше животе. Јовановић је рекао да се на интиму с публиком већ навикао, јер су на неки начин они камерни театар, и у том смилу није било новина и проблема. За медијски део поменуо је моменат кад Иван говори „на телефону сам читао вести“ и искрено признао да међу својим колегама важи за неког ко не испушта телефон из руке, али да настоји да се од тога одвикне. Парадоксално је што је Иван, с једне стране, неко ко прати и чита вести на телефону, с друге, неко ко скоро свесно дозвољава да живот пролази поред њега. Можда је могао да постигне много више, али није, јер када треба нешто да уради он се повлачи. Говорећи о свом лику Деде, глумац **Ненад Недељковић** рекао је најпре да је припадник „старе школе“ и кад је први пут прочитао текст, помислио је да ће глумци певати. Признао је да му „то постмодерно“ баш и није одмах легло, али кроз сам процес рада та једноставност га је заправо инспирисала. И сам Деда каже да њему никада није било важно да оде у друге галаксије и на друге планете, и знао је то кад је схватио разлику између будућности и садашњости. Деда је кључ који координира све ликове у представи. **Радмила Ђорђевић** која игра мајку Мирјану, рекла је да је оваква врста рада за њу изазов. С нестрпљењем је након читања очекивала како ће текста бити постављен на

Фото: Б. Лучић

сцени и одигран, а редитељ их је кроз све то лако водио. Доста су им помогле импровизације, поготово жмурке које су на пробама биле веома инспиративне. Импровизације су их довеле до суштине и правца у коме представа треба да иде. С нестрпљењем су сви очекивали премијеру и прве реакције публике, а сада већ зна људе који су и два пута долазе да гледају представу, што је знак да су ипак успели.

Из публике се за реч јавио **Драгољуб Селаковић** хвалећи комплетну екипу представе и сентиментално се сећајући Позоришта у Врању. Рекао је да је коначно у списатељици Тијани Грумић нашао себи сродног позоришног човека, јер је и он од малих ногу био фасциниран космосом. За њега је Грумићева нова звезда на

драматуршком небу. Редитеља је такође похвалио рекавши да на њега озбиљно треба рачунати.

Марија Миловановић из публике је такође упутила честитке екипи представе и замолила да нешто више кажу о локалној рецепцији овог дела. **Бојан Јовановић** је истакао да никад не праве компромис на рачун квалитета приликом одабира представе и немају неке пројекције у вези с тим да ли ће бити пуна сала или не. Откако немају зграду, посете публике су преполовљене, као и број представе које се играју. И поред разноликог репертоара, понекад заиста јесте поражавајуће колико је мало публике на њиховим представама. Управник Позоришта **Ненад Јовић** додао је да се користе различитим маркетиншким триковима да привуку публику, али понекад, чак и када поделе карте људима из установа културе, они не дођу на представу или дођу њихова деца која би карту да замене за 200 динара да купе неко пиће. Кажу да им неки људи поручују да неће долазити док се не заврши нова позоришна зграда, не иде им се на „приредбе“ у Дом војске.

Силвија ЧАМБЕР

Критичарска радионица „Сумњива лица“

Освежење које није швец

Мноштво људи ових дана мота се око улаза новосадских позоришта, тиска се, хлади лепезама, пије освежавајућа пића с нула до н посто алкохола, од којих ова спонзорска добро дођу као мини накнада онима

Фото: Б. Лучић

који су зажалили за својим новцем након изласка из поменутих зграда. А такви, судећи према коментарима у пролазу, нису пуки изузеци.

Но, да се не лажемо, жале се и уметници – Сергеј Трифуновић да је нечувено што им је додељена сцена којој је приступ имало превише игнорантске публике (кажу више од 200!), док се млада редитељка Наташа Радуловић жалила на фестивалску цртицу да јој, ето, дешава се, за редитељски посао није исплаћен хоно-

рар. У таквим условима једног не баш веселог позорја, са огњишта нам стиже представа *Кейлер – 452Б*, не огњишта српске националне драме већ врањског изгорелог позоришта. Дрину Тијане Грумић, као свој професионални деби, поставио је Југ Ђорђевић пркосећи продукционим силама гравитације. На сцени на којој је смештена и публика, помаља се још једна, мања сцена, одређена малом (позоришном) завесом, микрофоном, барском столицом, табуреом и неколико ситних реквизита (сценографија Југ Ђорђевић и Велимирка Дамјановић). Ту се одвија драма једне породице чије три генерације живе заједно, деда (Ненад Недуљковић), његова ћерка Мирјана која умире од рака (Радмила Ђорђевић) и унука Соња, свршена студенткиња која, у незнању о мајчиној болести, одлази на даље студије у Енглеску (Јелена Филиповић). Лик лекара Ивана (Бојан Јовановић), који уједно лечи Мирјану и неуспешно развија љубавну везу са Соњом, последња је карика уведена за драматуршко развијање приче у наредних сат времена.

Иако нам наслов подмеће мисао да се прича врти око потенцијално насељиве планете ван Сунчевог система, она се заправо врти око своје осе и пун (естетски) круг прави за шездесет минута. У односу на мајско новосадско сунце из првих редова овог текста, звездани систем ове представе много је мање претенциозан и у томе лежи њен основни квалитет. Можда јер и нису у питању звезде (незадовољне чињеницом да бакице из публике „повуче“ на рецитовање сентиментална песма из читанке), већ прашина, фина прашина наших живота које трошимо у екранима, у вестима о неким Другима, у поп-културном предлошку сопствене пролазности. Инсценирација је свесна сцене довољно достојанствено да од тога не прави јефтине, помодни метатеатрални трик; глумци, опет, у складу с тим појачавају и смањују театарност глумачког израза, користећи микрофон као какав галактички портал из јуче у сутра. Костими, са чудним шармом хибрида „веселе седамдесете/бољи живот“ (Велимирка Дамјановић), довршавају ту целину која нас лишава просторних координата, а у исто време буди некакав осећај тоpline знаног.

Смрт и питање пролазности постају најизраженија тема ове представе захваљујући сталном скривању истине. Истина је оно што разликује Земљу и Кеpler, свемирски Елдорадо у којем данас можда неће морати да се објашњава, оживљава и скрива, и у којем ће игра жмурке с почетка и краја ове представе бити само и управо – игра. Бесмисао неумитно заборавља на крају разбија се само о једини заправо мртав лик, а жив у сећању деде, који вест о открићу Кеplerа није ни прочитао – бабу, на чији гроб он носи зумбуле. Можда и Земља има потенцијала. Можда се, баш као онај камен бачен у хипотетички прокопану рупу кроз средиште Земље, и симболичан бакин прстен, који је Соњином кривицом упао у сливник, заустави у средишту ове планете, оне коју већ имамо.

Нове звезде су лепе, али и нове и старе звезде и ратују, што најбоље зна Соња док нам, обучена у белу ролку

с карактеристичне две ниске пунђе на глави, преноси вест о смрти Деби Рејнолдс и њене ћерке Кери Фишер. То су звезде које гледају у нас у моменту када се, на самом крају представе, главна завеса подигне и публика наспрам себе угледа празно гледалиште, као свој одраз у води. Упркос повременим драматуршким баналностима и редитељским поступцима који се превише ослањају на бурност реакција главног лика, ове нехотичне младе звезде позорја показују да знају за ратове који се воде у/на овој земљи, и да нису празних руку, мада јесу (скоро) празне сцене. Што би рекао наш драги спонзор од чије кампање, ако није од позоришта, неки драматург ваљда нешто и зарадио – за *искусне*, од неискусних.

Марија МИЛОВАНОВИЋ

Нова издања Стеријиног позорја

„Сцена“, часопис за позоришну уметност, бројеви 1 и 2/2018.

Нови бројеви „Сцене“ су уобличен одраз опредељења Уредништва и бројних сарадника који се заснива на чврстој (може се рећи очекиваној) концепцији, и слободном, модерном и разуђеном начину обраде појединих тема или области у фокусу.

„Сцена“ 1/2018. наставља да презентује савремене светске драматичаре, а у овом броју заступа немачког аутора Торстена Бухштајнера и његов, у Европи, врло извођен комад *Nord-ost*. Посебно је занимљив тематски блок посвећен Дејану Мијачу, једном од најзначајнијих југословенских и српских редитеља. Редитељска реч у овом броју „Сцене“ присутна је и у одељку о образовању, где је виђење режије комада за децу изнело неколико српских редитеља. Домаћа драма очито је у фокусу ових месеци, пре свега због Стеријиног позорја, па у „Сцени“ објављујемо комад Тијане Грумић *Моћни ренџери не њлачу*, уз драматуршку белешку Жељка Јовановића.

Пред почетак Стеријиног позорја, које од свог оснивања привлачи и изазива полемичке тонове, сасвим је логично да и „Сцена“ 2/2018. део простора посвети фестивалу домаће драме кроз разговор са овогодишњим селектором Бошком Милином. Опредељења и разлоге, мотиве и очекивања од селекције и извођења пред стеријанском публиком, селектор је исказао у разговору са уредником „Сцене“ Александром Милосављевићем. У славу домаће драме овај број доноси и један готово непознат, сценски занемарен рад Александра Поповића, *Шеџрић и џрејно тело*, који не припада само одељку у којем је објављен (Баштина), него и најави фестивала, с обзиром на то да Поповић стоји у низу често извођених аутора на Стеријиним позорју, а овај комад у најбољем светлу презентује драматичарев опус. Ту је и драма Иве Брдар *Бацачи њрсџију*, која је победила на прошлогодњем конкурс Стеријиног позорја за савремени драмски текст. „Сцена“ и даље задржава прокламован концепт, те је с уредничке стране велико задовољство да се појединачне теме и прилози не морају специјално најављивати. Ипак, читаоцима овог броја препоручујем интервју са Предрагом Ејдусом, бардом српског глумишта, као и рубрику која је посвећена књигама, мада је често третирана као уобичајена, јер даје неколико одличних анализа и препорука за читање стручне литературе. Са две свеске објављене у 2018. години у предвиђеном року постигнута је динамика која верујем да прија актерима позоришног и јавног живота, те вас позивам на анантуру читања. Пред нама су занимљиви садржаји, надам се инспиративни и актуелни, што је истовремено и позив на сарадњу.

Милош Латинковић

Сутра на Позорју СУБОТА, 2. јун

10.00–18.00 часова / Културни центар Новог Сада

16. међународни симпозијум позоришних критичара и театролога

Колектив на делу: истраживање колективитета у савременом театру

Организатори: Стеријино позорје Нови Сад и Међународна асоцијација позоришних критичара / International Association of Theatre Critics (IATC)

Председавајуће: Дијана Дамијан Мартин и Бојана Јанковић (Лондон, Велика Британија)

11.00 часова / Међународна селекција „Кругови“

Округли сто: Чрна мати земла

12.00 часова / Такмичарска селекција

Округли сто: Ожалошћена породица

17.30 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“

Дани књиџе

Гордана Тодорић: „Александар Поповић, драмски говор о времену и свету“

(Стеријино позорје 2017)

Говори: Светислав Јованов

Александар Милосављевић: „Позоришни Дирер и други записи“

(Стеријино позорје 2017)

Говори: Мики Радоњић

19.00 часова / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“

Такмичарска селекција

СВЕДОБРО

Текст: Стеван Вранеш

Режија: Немања Ранковић

Народно позориште Ужице

ЈОВАНА: А је л' ви живите овде у Сведобру?

РАЈКО: Не, бога ми. *(Прекрсти се.)* Ја живим у шуми. Са звјерима. Нисам ваљда луд да живим са људима. Ко је још од људи добро видио?

МАРИНА: Видиш, он је и мислилац. Човек је човеку вук и тако даље. Све из тог опуса.

РАЈКО: Покушавао сам ја дугу, али не иде. Људи су зло. И онда сам одлучио да се преселим у шуму. И сад живим у шуми.

(Стеван Вранеш, *Сведобро*)

21.00 час / СНП, Сцена „Пера Добриновић“

Међународна селекција „Кругови“

ЗИД, ЈЕЗЕРО

Текст: Душан Јовановић

Режија: Милош Лолић

Драма Словенског народног гледалишча Љубљана (Словенија)

РУДИ: Ако срушимо овај зид и опет живимо заједно... Чујеш ли? Као муж и жена, као некад, еј... *(Лидија уђе, вуче њлинску боцу и џумено кријево, које је искључила из њећи.)*

Шта радиш? Чиме стружеш по поду? Смири се! О свему се можемо договорити! *(Лидија њривуче боцу до камина.)* Хајде да разговарамо! Будимо пријатељи! Не прави глупости!

ЛИДИЈА: Важи, нека све буде као што је некад било. Дај ми, Руди, руку! *(Ошвори њлин, Руди и Лидија завлаче се свак у свој камин и кроз њоклојац дају једно другом руке.)*

РУДИ: Како су ти хладни дланови!

(Душан Јовановић, *Зид, језеро*)

23.00 часа / Такмичарска селекција

Округли сто: Сведобро

Našoj zemlji su potrebni mladi
koji veruju u sebe.

I banka koja veruje u njih.